

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

22 päivänä helmikuuta 2024*

Ennakkoratkaisupyyntö – Siirtotyöläisten sosiaaliturva – Asetus (EY) N:o 987/2009 –
44 artiklan 2 kohta – Soveltamisala – Täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettava eläke –
Laskelma – Toisessa jäsenvaltiossa täyttyneiden lastenhoitokausien huomioon ottaminen –
Sovellettavuus – SEUT 21 artikla – Kansalaisten vapaa liikkuvuus –
Kyseisten lastenhoitokausien ja eläkkeen maksamisesta vastuussa olevassa jäsenvaltiossa
täyttyneiden vakuutuskausien välinen riittävä yhteys

Asiassa C-283/21,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka
Landessozialgericht Nordrhein-Westfalen (Nordrhein-Westfalenin osavaltion
sosiaaliturva-asioiden ylioikeus, Saksa) on esittänyt 23.4.2021 tekemällään päätöksellä, joka on
saapunut unionin tuomioistuimeen 4.5.2021, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

VA

vastaan

Deutsche Rentenversicherung Bund,

jossa asian käsittelyyn osallistuu

RB,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Prechal, presidentti K. Lenaerts, joka hoitaa
toisen jaoston tuomarin tehtäviä, sekä tuomarit F. Biltgen (esittelevä tuomari), J. Passer ja
M. L. Arastey Sahún,

julkisasiamies: N. Emiliou,

kirjaaja: yksikönpäällikkö D. Dittert,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 11.5.2023 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

- Saksan hallitus, asiamiehinään J. Möller ja R. Kanitz,
  - Tšekin hallitus, asiamiehinään J. Pavliš, M. Smolek ja J. Vlácil,
  - Alankomaiden hallitus, asiamiehinään M. K. Bulterman, J. M. Hoogveld ja C. S. Schillemans,
  - Euroopan komissio, asiamiehinään F. Clotuche-Duvieusart, B.-R. Killmann ja D. Martin,
- kuultuaan julkisasiamiehen 5.10.2023 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 883/2004 täytäntöönpanomenettelystä 16.9.2009 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 987/2009 (EUVL 2009, L 284, s. 1) 44 artiklan 2 kohdan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa vastakkain ovat VA ja Deutsche Rentenversicherung Bund (liittovaltion eläkevakuutuslaitos, Saksa) ja joka koskee sitä, onko kyseisen laitoksen otettava VA:n toisessa jäsenvaltiossa täyttämät lastenhoitokaudet huomioon hänelle täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavan eläkkeen määrän laskemiseksi.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Asetus (EY) N:o 883/2004

- 3 Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta 29.4.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 883/2004 (EUVL 2004, L 166, s. 1), joka tuli voimaan 20.5.2004, tavoitteena on kansallisten sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittaminen. Kyseisen asetuksen 91 artiklan mukaan sitä sovelletaan asetuksen N:o 987/2009 voimaantulopäivästä, joka oli viimeksi mainitun asetuksen 97 artiklan mukaan 1.5.2010.
- 4 Asetuksen N:o 883/2004 johdanto-osan ensimmäisessä perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:
”Kansallisten sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamissäännöt koskevat henkilöiden vapaata liikkuvuutta, ja niillä pitäisi myötävaikuttaa heidän elintasonsa ja työntekonsa edellytysten parantumiseen.”
- 5 Tämän asetuksen 1 artiklan t alakohdan mukaan ”vakuutuskaudella” tarkoitetaan maksukausia, työskentelykausia tai itsenäisen ammatinharjoittamisen kausia, jotka on määritelty tai tunnustettu vakuutuskausiksi siinä lainsäädännössä, jonka mukaan ne ovat täyttyneet tai ne katsotaan täyttyneiksi, ja kaikkia sellaisina käsiteltäviä kausia, jos niiden katsotaan kyseisessä lainsäädännössä vastaavan vakuutuskausia.

- 6 Mainitun asetuksen 2 artiklan, jonka otsikko on ”Henkilöllinen soveltamisala”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tätä asetusta sovelletaan sellaisiin jossakin jäsenvaltiossa asuviin jäsenvaltion kansalaisiin, kansalaisuudettomiin henkilöihin ja pakolaisiin, jotka ovat tai ovat olleet yhden tai useamman jäsenvaltion lainsäädännön alaisia, sekä heidän perheenjäseniinsä ja heidän jälkeensä eläviin.”

- 7 Saman asetuksen II osasto, jonka otsikko on ”Sovellettavan lainsäädännön määrittäminen”, sisältää muun muassa sen 11 artiklan, jonka otsikko on ”Yleiset säännöt” ja jonka 1–3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Henkilöt, joihin tätä asetusta sovelletaan, ovat vain yhden jäsenvaltion lainsäädännön alaisia. Kyseinen lainsäädäntö määritetään tämän osaston mukaisesti.

2. Tämän osaston säännöksiä sovellettaessa palkkatyön tai itsenäisen ammatinharjoittamisen nojalla tai niiden seurauksena rahaetuutta saavien henkilöiden katsotaan harjoittavan tätä työtä tai ammattia. Tätä ei kuitenkaan sovelleta työkyvyttömyys-, vanhuus- tai perhe-eläkkeisiin eikä työtapaturman tai ammattitaudin vuoksi myönnettyihin eläkkeisiin eikä rahana maksettaviin toistaiseksi jatkuvan hoidon kattaviin sairausetuuksiin.

3. Jollei 12–16 artiklasta muuta johdu,

- a) henkilö, joka on palkkatyössä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana jossakin jäsenvaltiossa, on kyseisen jäsenvaltion lainsäädännön alainen;
- b) virkamies on sen jäsenvaltion lainsäädännön alainen, johon hänen työnantajanaan toimiva hallinto kuuluu;
- c) henkilö, joka saa työttömyysetuuksia 65 artiklan mukaisesti asuinjäsenvaltionsa lainsäädännön nojalla, on kyseisen jäsenvaltion lainsäädännön alainen;
- d) jäsenvaltion asevoimien palvelukseen tai siviilipalvelukseen kutsuttu tai uudelleen kutsuttu henkilö on tämän jäsenvaltion lainsäädännön alainen;
- e) muut kuin a–d alakohdassa tarkoitetut henkilöt ovat asuinjäsenvaltionsa lainsäädännön alaisia, sanotun kuitenkin rajoittamatta tämän asetuksen muita säännöksiä, joissa heille taataan etuuksia yhden tai useamman muun jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti.”

- 8 Asetuksen N:o 883/2004 87 artiklan, jonka otsikko on ”Siirtymäsäännökset”, sanamoto on seuraava:

”1. Tämän asetuksen perusteella ei kerry oikeuksia sen soveltamisen alkamispäivää edeltävältä ajalta.

2. Kaikki vakuutuskaudet ja tapauksesta riippuen kaikki työskentelykaudet, itsenäisen ammatinharjoittamisen kaudet tai asumiskaudet, jotka jäsenvaltion lainsäädännön mukaan ovat täyttyneet ennen päivää, jolloin tätä asetusta alettiin soveltaa kyseisessä jäsenvaltiossa, otetaan huomioon määritettäessä tämän asetuksen nojalla saavutettuja oikeuksia.

3. Jollei 1 kohdasta muuta johdu, oikeus on saavutettu tämän asetuksen mukaisesti, vaikka se liittyy tapahtumaan, joka sattui ennen asetuksen soveltamisen alkamispäivää kyseisessä jäsenvaltiossa.

– –”

Asetus N:o 987/2009

9 Asetuksessa N:o 987/2009 annetaan asetuksen N:o 883/2004 täytäntöönpanomenettelyä koskevat säännökset viimeksi mainitun asetuksen 89 artiklan mukaisesti.

10 Asetuksen N:o 987/2009 1 artiklan 1 kohdan c alakohdan sanamuoto on seuraava:

”Tässä asetuksessa

– –

c) sovelletaan [asetuksen N:o 883/2004] määritelmiä.”

11 Asetuksen N:o 987/2009 44 artiklassa, jonka otsikko on ”Lastenhoitokausien huomioon ottaminen”, säädetään seuraavaa:

”1. Tätä artiklaa sovellettaessa ’lastenhoitokaudella’ tarkoitetaan kautta, joka hyvitetään jonkin jäsenvaltion eläkelainsäädännössä tai jonka perusteella eläkkeeseen tulee lisäosa nimenomaan siitä syystä, että henkilö on hoitanut lasta, riippumatta siitä, mitä menetelmää käyttäen kyseiset kaudet lasketaan ja kertyvätkö ne lastenhoidon aikana vai myönnetäänkö ne taannehtivasti.

2. Jos lastenhoitokausia ei oteta huomioon [asetuksen N:o 883/2004] II osaston mukaisesti toimivaltaisen jäsenvaltion lainsäädännössä, sen jäsenvaltion laitos, jonka lainsäädäntöä [asetuksen N:o 883/2004] II osaston mukaisesti sovellettiin asianomaiseen henkilöön, koska tämä toimi palkkatyössä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana ajankohtana, jona lastenhoitokauden huomioon ottaminen kyseisen lapsen osalta tämän lainsäädännön mukaisesti alkoi, on edelleen vastuussa tämän kauden huomioon ottamisesta sen oman lainsäädännön mukaisena lastenhoitokautena ikään kuin lastenhoito olisi tapahtunut sen alueella.

3. Edellä olevaa 2 kohtaa ei sovelleta, jos asianomaiseen henkilöön sovelletaan tai aletaan soveltaa jonkin toisen jäsenvaltion lainsäädäntöä palkkatyön tai itsenäisen ammatinharjoittamisen perusteella.”

12 Asetuksen N:o 987/2009 93 artiklan, jonka otsikko on ”Siirtymäsäännökset”, sanamuoto on seuraava:

”[Asetuksen N:o 883/2004] 87 artiklaa sovelletaan [asetuksen N:o 987/2009] soveltamisalaan kuuluviin tilanteisiin.”

Saksan oikeus

- 13 Sosiaaliturvalain VI osan – Lakisääteinen eläkevakuutus – (Sozialgesetzbuch Sechstes Buch (VI) – Gesetzliche Rentenversicherung, jäljempänä SGB VI), sellaisena kuin se on muutettuna 28.11.2018 annetulla lailla (jäljempänä vuonna 2018 muutettu SGB VI; BGBl. I, s. 2016), 56 §:n sanamuoto on seuraava:

”(1) Lastenhoitokausia ovat lapsen kolmen ensimmäisen elinvuoden aikana lapsen hoitoon käytetyt kaudet. Lastenhoitokausi hyvitetään yhden vanhemman – – osalta, jos

1. lastenhoitokauden on katsottava kuuluvan tälle vanhemmalle

2. lasta on hoidettu Saksan liittotasavallan alueella tai hoito on rinnastettavissa siellä tapahtuneeseen lastenhoitoon ja

3. kauden hyvittämistä ei ole suljettu pois kyseisen vanhemman osalta.

– –

(3) Lasta on hoidettu Saksan liittotasavallan alueella, jos lasta hoitanut vanhempi on asunut siellä vakituisesti lapsen kanssa. Lapsen hoitoon Saksan liittotasavallan alueella rinnastetaan tilanne, jossa lasta hoitanut vanhempi on asunut lapsen kanssa vakituisesti ulkomailla ja hänelle on kertynyt lapsen hoidon aikana tai lapsen syntymää välittömästi edeltäneenä aikana pakollisista vakuutusmaksuista maksukausia sen perusteella, että hän on ollut siellä palkkatyössä tai toiminut itsenäisenä ammatinharjoittajana. Jos puoliset tai rekisteröidyn parisuhteen osapuolet asuvat yhdessä ulkomailla, tätä sovelletaan myös silloin, kun lasta hoitaneen vanhemman puolisolle tai rekisteröidyn parisuhteen osapuolelle on kertynyt pakollisista vakuutusmaksuista tällaisia maksukausia tai kun niitä ei ole kertynyt yksinomaan siitä syystä, että hän kuului 5 §:n 1 ja 4 momentissa tarkoitettuihin henkilöihin tai oli vapautettu pakollisesta vakuutuksesta.

– –

(5) Lastenhoitokausi alkaa lapsen syntymäkuukauden päätyttyä ja päättyy 36 kalenterikuukauden jälkeen. – –”

- 14 SGB VI:n, sellaisena kuin se on muutettuna 21.3.2001 annetulla lailla (BGBl. I, s. 403), 57 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Aika, joka on käytetty lapsen hoitoon tämän kymmenennen ikävuoden päättymiseen saakka, otetaan huomioon yhden vanhemman osalta, jos lastenhoitokauden hyvittämisen edellytykset täyttyvät myös tänä aikana. Tätä sovelletaan myös kausiin, joihin toimittiin itsenäisenä ammatinharjoittajana enemmän kuin pelkästään vähäisessä määrin, jos tällaiset kaudet ovat myös pakollisten vakuutusmaksujen alaisia maksukausia.”

- 15 SGB VI:n, sellaisena kuin se on muutettuna 23.6.2014 annetulla lailla (BGBl. I, s. 787), 249 §:n 1 momentin sanamuoto on seuraavaa:

”Ennen 1.1.1992 syntyneen lapsen osalta lastenhoitokausi päättyy 24 kalenterikuukauden kuluttua lapsen syntymäkuukauden päättymisestä.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 16 Pääasian valittaja on Saksan kansalainen, joka on syntynyt vuonna 1958 Aachenissa (Saksa).
- 17 Hän asui vuosina 1962–2010 Vaalsissa (Alankomaat), joka on noin viiden kilometrin päässä Aachenista sijaitseva kaupunki. Hän kävi koulunsa Aachenissa ja aloitti siellä elokuussa 1975 koulutuksen Saksan liittotasavallan tunnustamaksi lastenhoitajaksi.
- 18 Pääasian valittaja aloitti 1.8.1978 yksivuotisen harjoittelun Aachenissa sijaitsevassa päiväkodissa. Saksan lainsäädännön mukaan kyseinen vuosi olisi pitänyt katsoa pakollisen vakuutuksen piiriin kuuluvaksi työskentelykaudeksi Saksassa. Koska palkallisia paikkoja ei kuitenkaan ollut riittävästi tarjolla, pääasian valittaja suoritti harjoittelunsa loppuun palkatta eikä hän siksi kuulunut pakollisen vakuutuksen piiriin. Hän ei näin ollen maksanut vakuutusmaksuja Saksan lakisääteiseen eläkevakuutusjärjestelmään kyseisen harjoittelun ajalta.
- 19 Kun pääasian valittajan harjoittelu päättyi, hän jatkoi Aachenissa 1.8.1979 alkaen lastenhoitajan koulutusta ja suoritti Fachhochschulreife-nimisen ammatillisen ylioppilastutkinnon asuessaan edelleen Alankomaissa. Kun hänen koulutuksensa päättyi heinäkuussa 1980, hän ei tämän jälkeen harjoittanut ammattitoimintaa Saksassa eikä Alankomaissa.
- 20 Pääasian valittaja synnytti 15.11.1986 ja 2.6.1989 kaksi lasta, jotka kasvoivat Alankomaissa ja kävivät koulua Saksassa. Hän ei ollut tuona aikana maksanut vakuutusmaksuja Saksan lakisääteiseen eläkevakuutusjärjestelmään.
- 21 Syyskuun 1993 ja elokuun 1995 välisenä aikana hän työskenteli Saksassa itsenäisenä ammatinharjoittajana, mistä hän ei maksanut vakuutusmaksuja kyseiseen järjestelmään. Tämän jälkeen hän työskenteli Saksassa huhtikuun 1999 ja lokakuun 2012 välisenä aikana työssä, joka Saksan oikeuden mukaan katsottiin ”vähäiseksi” ja joka ei kuulunut pakollisen vakuutuksen piiriin.
- 22 Pääasian valittaja muutti takaisin Saksaan vuonna 2010. Lokakuusta 2012 alkaen hän oli palkkatyössä ja maksoi tässä yhteydessä vakuutusmaksuja Saksan lakisääteiseen eläkevakuutusjärjestelmään.
- 23 Maaliskuusta 2018 alkaen pääasian valittaja on saanut liittovaltion eläkevakuutuslaitokselta, joka on pääasian vastapuoli, eläkettä täyden työkyvyttömyyden perusteella. Pääasian vastapuoli katsoi tämän eläkkeen määrää laskiessaan, että merkityksellisiä kausia olivat paitsi ajanjaksot, joiden aikana pääasian valittaja maksoi vakuutusmaksuja Saksan lakisääteiseen eläkevakuutusjärjestelmään, eli ajanjaksot vuodesta 2012 alkaen, myös ajanjaksot, jolloin hän oli ollut ammatillisessa koulutuksessa Saksassa, eli ajanjaksot elokuu 1975 – heinäkuu 1978 ja elokuu 1979 – heinäkuu 1980, sekä ajanjakso 1.4.–1.6.1999, jonka aikana hän kasvatti lapsiaan Alankomaissa ja työskenteli Saksassa kuulumatta pakollisen vakuutuksen piiriin.
- 24 Pääasian valittaja nosti saksalaisessa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa kanteen, jossa hän väitti, että pääasian vastapuoli oli hänelle täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavan saksalaisen eläkkeen määrän laskemiseksi virheellisesti jättänyt ottamatta huomioon merkityksellisinä kausina lastenhoitokausia, jotka hän oli täyttänyt Alankomaissa 15.11.1986–31.3.1999 ja joiden aikana hän ei harjoittanut ammattitoimintaa (jäljempänä riidanalaiset kaudet). Tämä kanne hylättiin.

- 25 Pääasian valittaja valitti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ratkaisusta hylätä hänen kanteensa Landessozialgericht Nordrhein-Westfaleniin (Nordrhein-Westfalenin osavaltion sosiaaliturva-asioiden ylioikeus, Saksa), joka on ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin.
- 26 Kyseinen tuomioistuin huomauttaa, että vuonna 2018 muutetun SGB VI:n 56 §:n 3 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan riidanalaisia kausia ei voida ottaa huomioon laskettaessa pääasian valittajalle täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavan eläkkeen määrää, koska hänen kaksi lastaan eivät näinä ajanjaksoina varttuneet Saksassa. Riidanalaiset kaudet eivät myöskään voi kuulua vuonna 2018 muutetun SGB VI:n 56 §:n 3 momentin toisen virkkeen soveltamisalaan, koska pääasian valittajan olisi tätä varten täytynyt asua lastensa kanssa vakituisesti ulkomailla ja hänelle olisi täytynyt kertyä näiden kausien aikana tai välittömästi niitä ennen maksukausia Saksassa sen perusteella, että hän on ollut palkkatyössä tai toiminut itsenäisenä ammatinharjoittajana ulkomailla. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa lisäksi, että asetuksen N:o 987/2009 44 artiklan 2 kohdassa säädetyt edellytykset eivät täyty käsiteltävässä tapauksessa, koska pääasian valittaja ei ollut palkkatyössä eikä toiminut itsenäisenä ammatinharjoittajana Saksassa, kun hänen lapsensa syntyivät riidanalaisen kausien aikana.
- 27 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii kuitenkin, onko – kun otetaan huomioon unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö ja erityisesti 19.7.2012 annettu tuomio Reichel-Albert (C-522/10, EU:C:2012:475) – pääasian vastapuolen otettava huomioon nämä riidanalaiset kaudet SEUT 21 artiklan perusteella laskettaessa pääasian valittajalle täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavan saksalaisen eläkkeen määrää, kun otetaan huomioon tietyt seikat, jotka näyttävät viittaavan siihen, että riidanalaisen kausien ja Saksan eläkejärjestelmässä täyttyneiden vakuutuskausien välillä on ”riittävän läheinen yhteys”.
- 28 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa tältä osin yhtäältä, että pääasia eroaa 19.7.2012 annettuun tuomioon Reichel-Albert (C-522/10, EU:C:2012:475) johtaneesta asiasta. Pääasian valittaja ei nimittäin ennen lastensa syntymää kuulunut pakollisen vakuutuksen piiriin Saksassa, eikä hän ollut maksanut vakuutusmaksuja Saksan lakisääteiseen eläkevakuutusjärjestelmään. Lisäksi hän asui kyseisenä ajankohtana pysyvästi Alankomaissa eikä pelkästään muuttanut asuinpaikkaansa väliaikaisesti sinne, kuten viimeksi mainitussa asiassa.
- 29 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa toisaalta, että pääasian valittajan koko työhistoria liittyy Saksan liittotasavaltaan, hän kävi kaikki koulunsa Saksassa, hän suoritti siellä yksivuotisen työharjoittelun – joka olisi kuulunut pakollisen vakuutuksen piiriin, ellei palkallisia työharjoittelupaikkoja olisi kyseisenä ajankohtana ollut tarjolla liian vähän – ja muut vuodet, joiden aikana hän suoritti ammatillisen koulutuksen, oli otettu huomioon ”eläkeoikeuden perustavina kausina”. Lisäksi hänen lapsensa kävivät koulua Saksassa ja hän ja hänen perheensä asuivat Alankomaissa hyvin lähellä Saksan rajaa.
- 30 Näiden seikkojen perusteella ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, onko se, ettei riidanalaisia kausia oteta huomioon Saksan kansallisessa oikeudessa, yhteensopivaa unionin oikeuden kanssa.

31 Landessozialgericht Nordrhein-Westfalen on tässä tilanteessa päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

- ”1) Otetaanko Alankomaiden [kuningaskunnan] – [asetuksen N:o 883/2004] II osaston säännösten mukaisena toimivaltaisena jäsenvaltiona – säännöksissä [asetuksen N:o 987/2009] 44 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu lastenhoitokausi huomioon siten, että Alankomaissa lasten hoitamiseen käytetty aika pelkkänä asumiskautena perustaa eläkeoikeuden?
- 2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi, onko asetuksen [N:o 987/2009] 44 artiklan 2 kohtaa – sellaisena kuin sitä on tulkittu unionin tuomioistuimen 23.11.2000 antamassa tuomiossa Elsen (C-135/99, EU:C:2000:647) ja 19.7.2012 antamassa tuomiossa Reichel-Albert (C-522/10, EU:C:2012:475) – tulkittava laajentavasti siten, että toimivaltaisen jäsenvaltion on otettava lastenhoitokausi huomioon myös silloin, kun lapsia hoitaneelle henkilölle on ennen lastenhoitoa ja sen jälkeen täyttynyt koulutuksen tai työskentelyn perusteella eläkeoikeuden perustavia kausia ainoastaan kyseisen valtion järjestelmässä, mutta hän ei ole välittömästi ennen lastenhoitoa tai sen jälkeen maksanut vakuutusmaksuja tähän järjestelmään?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäisen kysymyksen tutkittavaksi ottaminen

- 32 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedusteleo ensimmäisellä kysymyksellään lähinnä, onko asetuksen N:o 987/2009 44 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että tässä säännöksessä tarkoitettu lastenhoitokausi on katsottava otetuksi huomioon, kun se asumiskautena kerryttää asetuksen N:o 883/2004 II osaston säännöksissä tarkoitettussa toimivaltaisessa jäsenvaltiossa eläkeoikeuksia kyseisen jäsenvaltion oikeuden mukaan.
- 33 Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on niin, että vaikka olettamana on, että kansallisen tuomioistuimen niiden oikeudellisten seikkojen ja tosiseikkojen perusteella, joiden määrittämisestä se vastaa ja joiden paikkansapitävyyden selvittäminen ei ole unionin tuomioistuimen tehtävä, esittämällä unionin oikeuden tulkintaan liittyvillä kysymyksillä on merkitystä asian ratkaisun kannalta, SEUT 267 artiklalla luotu menettely on kuitenkin unionin tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten välisen yhteistyön väline, jonka avulla unionin tuomioistuin esittää kansallisille tuomioistuimille ne unionin oikeuden tulkintaan liittyvät seikat, joita nämä tarvitsevat ratkaistakseen käsiteltävikseen saatetut asiat (ks. vastaavasti tuomio 26.3.2020, Miasto Łowicz ja Prokurator Generalny, C-558/18 ja C-563/18, EU:C:2020:234, 43 ja 44 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 34 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 31 kohdassa, pääasiassa on niin, että jotta jäsenvaltion laitoksen – tässä tapauksessa saksalaisen laitoksen – olisi asetuksen N:o 987/2009 44 artiklan 2 kohdan mukaisesti otettava huomioon asianomaiselle henkilölle toisessa jäsenvaltiossa – tässä tapauksessa Alankomaissa – täyttyneet lastenhoitokaudet, kolmen kumulatiivisen edellytyksen on täyttyttävä: ensinnäkin viimeksi mainitun jäsenvaltion lainsäädännössä ei oteta huomioon lastenhoitokausia, toiseksi ensiksi mainitun jäsenvaltion lainsäädäntöä sovellettiin aiemmin asianomaiseen henkilöön, koska tämä oli palkkatyössä tai toimi itsenäisenä ammatinharjoittajana kyseisessä jäsenvaltiossa, ja kolmanneksi asianomaiseen

henkilöön sovellettiin edelleen ensiksi mainitun jäsenvaltion lainsäädäntöä tämän toiminnan perusteella sinä ajankohtana, jona lastenhoitokauden huomioon ottaminen kyseisen lapsen osalta tämän jäsenvaltion lainsäädännön mukaan alkoi.

- 35 Kyseisessä säännöksessä täsmennetään, että tämä ajankohta määräytyy niiden jäsenvaltion kansallisten säännösten mukaan, jotka koskevat lastenhoitokausien huomioon ottamista. Saksan lainsäädännön mukaan tältä osin merkitykselliset ajankohdat ovat tässä tapauksessa pääasian valittajan kahden lapsen syntymäpäivät eli 15.11.1986 ja 2.6.1989.
- 36 Vaikka asetuksen N:o 883/2004 87 artiklan 3 kohdan ja asetuksen N:o 987/2009 93 artiklan mukaan viimeksi mainittua asetusta sovelletaan ajallisesti pääasiassa kyseessä olevaan tilanteeseen, kyseinen tilanne ei kuitenkaan täytä kaikkia asetuksen N:o 987/2009 44 artiklan 2 kohdan soveltamisedellytyksiä, koska pääasian valittaja ei ollut ennen ajankohtaa tai ajankohtana, jolloin hän alkoi hoitaa lapsiaan, palkkatyössä Saksassa eikä toiminut siellä itsenäisenä ammatinharjoittajana.
- 37 Näin ollen on katsottava, ettei viimeksi mainittua säännöstä voida soveltaa käsiteltävässä tapauksessa eikä unionin tuomioistuimen vastaus ensimmäiseen kysymykseen ole tarpeen pääasian ratkaisemiseksi.
- 38 Tästä seuraa, ettei ensimmäistä kysymystä oteta tutkittavaksi.

Toinen kysymys

- 39 Aluksi on muistutettava, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen välille SEUT 267 artiklalla luodussa yhteistyössä unionin tuomioistuimen tehtävänä on antaa kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllinen vastaus, jonka perusteella kansallinen tuomioistuin voi ratkaista siinä vireillä olevan asian. Unionin tuomioistuimen on tämän vuoksi tarvittaessa muotoiltava sille esitetyt kysymykset uudelleen. Unionin tuomioistuimen tehtävänä on nimittäin tulkita kaikkia unionin oikeuden säännöksiä, joita kansalliset tuomioistuimet tarvitsevat ratkaistessaan niiden käsiteltäväksi saatettuja asioita, vaikka näitä säännöksiä ei olisi nimenomaisesti mainittu kansallisten tuomioistuinten unionin tuomioistuimelle esittämissä kysymyksissä (tuomio 8.7.2021, Staatsanwaltschaft Köln ja Bundesamt für Güterverkehr, C-937/19, EU:C:2021:555, 22 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 40 Käsiteltävässä tapauksessa ennakkoratkaisupyyntöstä ilmenee, että pääasian oikeudenkäynnin kohteena on se, ettei pääasian vastapuoli ole ottanut pääasian valittajalle eläkettä täyden työkyvyttömyyden perusteella myönnettäessä huomioon tälle Alankomaissa täyttyneitä lastenhoitokausia. Vaikka ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, etteivät asetuksen N:o 987/2009 44 artiklan 2 kohdan soveltamisedellytykset vaikuta täyttyvän pääasiassa, se tiedustelee tältä osin kuitenkin, onko pääasian vastapuoli SEUT 21 artiklan nojalla velvollinen 19.7.2012 annettuun tuomioon Reichel-Albert (C-522/10, EU:C:2012:475) perustuvan oikeuskäytännön mukaisesti ottamaan nämä lastenhoitokaudet huomioon siitä huolimatta, että – toisin kuin kyseiseen tuomioon johtaneessa asiassa kyseessä ollut henkilö – pääasian valittaja ei tehnyt ennen Alankomaiden kuningaskunnassa eli jäsenvaltiossa, jossa hän ei asunut vain tilapäisesti vaan useiden vuosien ajan, hänelle täyttyneitä lastensa hoitokausia eikä välittömästi näiden kausien jälkeen työtä, jonka perusteella hänen olisi pitänyt maksaa pakollisia vakuutusmaksuja Saksassa.

- 41 Tässä tilanteessa toinen kysymys on ymmärrettävä siten, että sillä pyritään lähinnä selvittämään, onko SEUT 21 artiklaa tulkittava siten, että kun asianomainen henkilö ei täytä asetuksen N:o 987/2009 44 artiklan 2 kohdassa asetettua palkkatyössä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana toimimista koskevaa edellytystä sille, että täyteen työkyvyttömyyteen perustuvan eläkkeen maksamisesta vastuussa oleva jäsenvaltio ottaisi kyseisen eläkkeen myöntämiseksi huomioon hänen toisessa jäsenvaltiossa täyttämänsä lastenhoitokaudet, mutta hänelle on kertynyt koulutus- tai ammattitoimintajaksojen perusteella vakuutuskausia yksinomaan ensiksi mainitussa jäsenvaltiossa sekä ennen näitä lastenhoitokausia että niiden jälkeen, kyseisen jäsenvaltion on otettava nämä kaudet huomioon siitä huolimatta, ettei kyseinen henkilö ole suorittanut vakuutusmaksuja mainitussa jäsenvaltiossa ennen mainittuja lastenhoitokausia eikä välittömästi niiden jälkeen.
- 42 Aluksi on todettava, että unionin tuomioistuimelle tässä oikeudenkäynnissä esitettyjen tietojen mukaan Saksan liittotasavalta on ainoa jäsenvaltio, jolla on toimivalta myöntää pääasian valittajalle eläkettä täyden työkyvyttömyyden perusteella, ja ainoastaan tästä eläkkeestä on kyse ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa. Alankomaiden hallitus totesi näin unionin tuomioistuimessa pidetyssä istunnossa, ettei pääasian valittajalla ollut oikeutta tämäntyyppiseen eläkkeeseen Alankomaissa, koska hän ei ollut koskaan työskennellyt siellä. Näin ollen riidanalaisia kausia ei voida ottaa huomioon Alankomaissa tällaisen eläkkeen myöntämiseksi.
- 43 Tämän täsmennyksen jälkeen on ratkaistava, onko pääasiassa kyseessä olevan täyden työkyvyttömyyden perusteella myönnettävän eläkkeen maksamisesta vastuussa olevan jäsenvaltion laitoksen otettava SEUT 21 artiklan nojalla huomioon riidanalaisten kausien kaltaiset kaudet pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa.
- 44 Tästä on muistutettava, että koska asetuksen N:o 987/2009 44 artiklassa ei yksinomaisesti säädetä ulkomailla täytyneiden lastenhoitokausien huomioon ottamisesta ja koska tavoitteella varmistaa vapaan liikkuvuuden periaatteen, sellaisena kuin se on vahvistettu SEUT 21 artiklassa, noudattaminen on etusija myös asetuksen N:o 883/2004 ja asetuksen N:o 987/2009 yhteydessä, 19.7.2012 annetun tuomion Reichel-Albert (C-522/10, EU:C:2012:475) ohjeita voidaan soveltaa tilanteessa, jossa asetusta N:o 987/2009 sovelletaan ajallisesti mutta jossa asianomainen henkilö ei täytä kyseisen asetuksen 44 artiklan 2 kohdassa asetettua palkkatyössä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana toimimista koskevaa edellytystä sille, että eläkkeen maksamisesta vastuussa oleva jäsenvaltio ottaisi kyseisen eläkkeen myöntämiseksi huomioon hänen muissa jäsenvaltiossa täyttämänsä lastenhoitokaudet (ks. vastaavasti tuomio 7.7.2022, Pensionsversicherungsanstalt (Lastenhoitokaudet ulkomailla), C-576/20, EU:C:2022:525, 62 kohta).
- 45 Unionin tuomioistuin on siten katsonut, että tilanteessa, jossa asianomainen henkilö ei täyttänyt tätä edellytystä vaan oli työskennellyt ja maksanut vakuutusmaksuja yksinomaan hänen vanhuuseläkkeensä maksamisesta vastuussa olevassa jäsenvaltiossa sekä sitä ennen että sen jälkeen, kun hän muutti toisiin jäsenvaltioihin, joissa hän oli omistautunut lastensa hoidolle, kyseisen henkilön ulkomailla täyttämien lastenhoitokausien ja vakuutuskausien, jotka olivat täytyneet ammattitoiminnan harjoittamisen perusteella hänen vanhuuseläkkeensä maksamisesta vastuussa olevassa jäsenvaltiossa, välillä oli riittävä yhteys. Unionin tuomioistuimen mukaan kyseisen jäsenvaltion on näin ollen otettava nämä lastenhoitokaudet huomioon SEUT 21 artiklan nojalla (ks. vastaavasti tuomio 7.7.2022, Pensionsversicherungsanstalt (Lastenhoitokaudet ulkomailla), C-576/20, EU:C:2022:525, 65 ja 66 kohta).

- 46 Kahdessa edellisessä kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee siten, että SEUT 21 artiklassa asetetaan kyseessä olevan eläkkeen maksamisesta vastuussa olevalle jäsenvaltiolle velvollisuus ottaa eläkkeen myöntämiseksi huomioon asianomaisen henkilön toisessa jäsenvaltiossa täyttämät lastenhoitokaudet, jos osoitetaan, että mainittujen lastenhoitokausien ja vakuutuskausien, joita kyseiselle henkilölle on kertynyt ammattitoiminnan harjoittamisen perusteella ensiksi mainitussa jäsenvaltiossa, välillä on riittävä yhteys.
- 47 Tällaisen ”riittävän yhteyden” olemassaoloa on pidettävä toteen näytettynä myös silloin, kun asianomaiselle henkilölle on kertynyt vakuutuskausia koulutus- tai ammattitoimintajaksojen perusteella yksinomaan hänen eläkkeensä maksamisesta vastuussa olevassa jäsenvaltiossa sekä ennen lastensa hoitokausien täyttymistä toisessa jäsenvaltiossa että sen jälkeen.
- 48 Tältä osin on korostettava, että asetuksen N:o 883/2004 1 artiklan t alakohdan mukaan, joka on merkityksellinen myös SEUT 21 artiklan tulkinnan yhteydessä, ”vakuutuskaudella” tarkoitetaan maksukausia, työskentelykausia tai itsenäisen ammatinharjoittamisen kausia, jotka on määritelty tai tunnustettu vakuutuskausiksi siinä lainsäädännössä, jonka mukaan ne ovat täyttyneet tai ne katsotaan täyttyneiksi, ja kaikkia sellaisia käsiteltäviä kausia, jos niiden katsotaan kyseisessä lainsäädännössä vastaavan vakuutuskausia. Jäsenvaltiot voivat siis säätää kansallisessa lainsäädännössään, että henkilön elämän tietyt kaudet, joiden aikana hän ei ole ollut sellaisessa palkkatyössä tai toiminut sellaisena itsenäisenä ammatinharjoittajana, jota pakollinen vakuutus koskee, eikä siis maksanut vakuutusmaksuja, rinnastetaan kyseisessä jäsenvaltiossa kertyneisiin ”vakuutuskausiin”.
- 49 Tällaisessa tapauksessa se, ettei asianomainen henkilö ole maksanut vakuutusmaksuja tässä jäsenvaltiossa kausina, jotka sen kansallisessa lainsäädännössä on näin rinnastettu tällaisiin vakuutuskausiin, ei voi estää sitä, että kyseiselle henkilölle toisessa jäsenvaltiossa täyttyneiden lastenhoitokausien ja ensimmäisessä jäsenvaltiossa kertyneiden vakuutuskausien välillä on riittävä yhteys.
- 50 Nyt käsiteltävässä tapauksessa unionin tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta ilmenee, että ennen lastensa hoitokausien täyttymistä Alankomaissa ja sen jälkeen pääasian valittajalle kertyi yksinomaan Saksassa vakuutuskausia. Hän oli nimittäin ennen lastensa syntymää suorittanut Saksassa ammatillisen koulutuksen jaksoja, joista ei suoritettu vakuutusmaksuja mutta jotka rinnastetaan Saksan oikeudessa vakuutuskausiin. Lisäksi hän näyttää tehneen lastensa hoitokausien päättymisen ja lokakuun 2012 välisenä aikana vähäistä työtä Saksassa, joka on myös Saksan oikeuden mukaan rinnastettavissa vakuutuskauteen, vaikka siitä ei suoritettu vakuutusmaksuja. Viimein on niin, että lokakuusta 2012 maaliskuuhun 2018 hän näyttää harjoittaneen Saksan liittotasavallassa pakollisen vakuutuksen piiriin kuuluvaa ammattitoimintaa ja näin ollen maksaneen vakuutusmaksuja kyseisen jäsenvaltion lakisääteiseen pakolliseen vakuutusjärjestelmään.
- 51 Jollei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen suorittamasta selvityksestä muuta johdu, vaikuttaa siis siltä, että pääasian valittajan Alankomaissa täyttämien lastenhoitokausien ja hänelle yksinomaan Saksan liittotasavallassa sekä ennen kyseisiä lastenhoitokausia että niiden jälkeen kertyneiden vakuutuskausien välillä on riittävä yhteys siitä huolimatta, ettei kyseinen henkilö ole maksanut vakuutusmaksuja viimeksi mainitussa jäsenvaltiossa ennen mainittuja lastenhoitokausia eikä välittömästi niiden jälkeen.
- 52 Pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa sillä, kuinka kauan asianomainen henkilö on asunut jäsenvaltiossa, jossa hän on omistautunut lastensa hoidolle, ei ole merkitystä.

- 53 Näin ollen tällaisessa tilanteessa kyseessä olevan eläkkeen maksamisesta vastuussa oleva jäsenvaltio ei voi jättää ottamatta lastenhoitokausia huomioon pelkästään sillä perusteella, että ne ovat täyttyneet toisessa jäsenvaltiossa, sillä uhalla, että muussa tapauksessa sen omat kansalaiset, jotka ovat käyttäneet oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen, asetetaan epäedullisempaan asemaan ja näin rikotaan SEUT 21 artiklaa (ks. vastaavasti tuomio 19.7.2012, Reichel-Albert, C-522/10, EU:C:2012:475, 41, 42 ja 44 kohta ja tuomio 7.7.2022, Pensionsversicherungsanstalt (Lastenhoitokaudet ulkomailla), C-576/20, EU:C:2022:525, 64 kohta).
- 54 Tästä seuraa, että tilanteessa, jossa – jollei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä olevista selvityksistä muuta johdu – asianomaiselle henkilölle on kertynyt koulutus- tai ammattitoimintajaksojen perusteella vakuutuskausia yksinomaan hänelle täyden työkyvyttömyyden perusteella myönnettävän eläkkeen maksamisesta vastuussa olevassa jäsenvaltiossa sekä ennen lastenhoitokausien täyttymistä toisessa jäsenvaltiossa että sen jälkeen, ensiksi mainitulla jäsenvaltiolla on SEUT 21 artiklan nojalla velvollisuus ottaa eläkkeen myöntämiseksi huomioon nämä lastenhoitokaudet siitä huolimatta, ettei kyseinen henkilö ole maksanut vakuutusmaksuja ensiksi mainitussa jäsenvaltiossa ennen mainittuja lastenhoitokausia eikä välittömästi niiden jälkeen.
- 55 Edellä esitetyn perusteella toiseen kysymykseen on vastattava, että SEUT 21 artiklaa on tulkittava siten, että kun asianomainen henkilö ei täytä asetuksen N:o 987/2009 44 artiklan 2 kohdassa asetettua palkkatyössä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana toimimista koskevaa edellytystä sille, että täyteen työkyvyttömyyteen perustuvan eläkkeen maksamisesta vastuussa oleva jäsenvaltio ottaisi kyseisen eläkkeen myöntämiseksi huomioon hänen toisessa jäsenvaltiossa täyttämänsä lastenhoitokaudet, mutta hänelle on kertynyt koulutus- tai ammattitoimintajaksojen perusteella vakuutuskausia yksinomaan ensiksi mainitussa jäsenvaltiossa sekä ennen näiden lastenhoitokausien täyttymistä että sen jälkeen, kyseisen jäsenvaltion on otettava nämä kaudet huomioon siitä huolimatta, ettei kyseinen henkilö ole suorittanut vakuutusmaksuja mainitussa jäsenvaltiossa ennen mainittuja lastenhoitokausia eikä välittömästi niiden jälkeen.

Oikeudenkäyntikulut

- 56 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

SEUT 21 artiklaa on tulkittava siten, että kun asianomainen henkilö ei täytä sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 883/2004 täytäntöönpanomenettelystä 16.9.2009 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 987/2009 44 artiklan 2 kohdassa asetettua palkkatyössä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana toimimista koskevaa edellytystä sille, että täyteen työkyvyttömyyteen perustuvan eläkkeen maksamisesta vastuussa oleva jäsenvaltio ottaisi kyseisen eläkkeen myöntämiseksi huomioon hänen toisessa jäsenvaltiossa täyttämänsä lastenhoitokaudet, mutta hänelle on kertynyt koulutus- tai ammattitoimintajaksojen perusteella vakuutuskausia yksinomaan ensiksi mainitussa jäsenvaltiossa sekä ennen näiden lastenhoitokausien täyttymistä että sen jälkeen, kyseisen jäsenvaltion on otettava nämä

kaudet huomioon siitä huolimatta, ettei kyseinen henkilö ole suorittanut vakuutusmaksuja mainitussa jäsenvaltiossa ennen mainittuja lastenhoitokausia eikä välittömästi niiden jälkeen.

Allekirjoitukset